

**Československý
ústav zahraniční**

BULLETIN

ŘÍJEN, LISTOPAD, PROSINEC 2024

Předsedkyně ČSÚZ H. Hlaváčková předala ministru zahraničních věcí razítko a pečetidlo, které stvrdily ukončení Varšavské smlouvy.

Slovo předsedkyně do nového roku
O Českoslovácích za hranicemi

Ohlédnutí za rokem 2024 v ČSÚZ
Návštěvy v ČSÚZ

Návštěvy u krajanů
Besedy a přednášky

BULLETIN

ČESKOSLOVENSKÉHO ÚSTAVU ZAHRANIČNÍHO
ŘÍJEN, LISTOPAD, PROSINEC 2024

ČSÚZ finančně přispěl na uskutečnění divadelního představení, které studenti Školského spolku Komenský ve Vídni s velkým úspěchem zahráli v Městském divadle ve Znojmě.

Vážení členové Československého ústavu zahraničního,

dovolte, abych Vám popřála do nového roku hodně zdraví, štěstí a úspěchů a poděkovala Vám a všem sponzorům a přispěvatelům za finanční podporu činnosti Československého ústavu zahraničního, které si velice vážím.

V roce 2025 máme před sebou mnoho nových projektů pro naše krajany v zahraničí, např. obnovení kurzů českého jazyka, v mateřské škole v Daruvaru se přistavují dvě nové třídy a rozšiřuje se kuchyně

mateřské školy, finančně podpoříme tisk pracovního sešitu pro studující Vídeňské univerzity, zakoupíme notebooky pro pedagogy a obecnou školu ve Vídni, finančně podpoříme nákup názorových pomůcek pro vyučování přírodních věd v gymnáziu Školského spolku Komenský ve Vídni, přispějeme na technické vybavení obvodní školy Hrubečné Pole v Chorvatsku a České besedě Záhřeb na vzdělávací zájezd žáků do České republiky atd. Velmi významným projektem k výročí 100 let od vzniku Československého ústavu zahraničního bude vydání knihy a natočení dokumentu o naší historii.

V roce 2024 v rámci sokolského sletu nás navštívili a obnovili jsme kontakty se sokolskými jednotami v San Francisku a v Los Angeles. Sokol v USA spolupracuje např. s Czech School of California, kde se v sobotu vyučuje čeština a české dějiny. Rovněž nás navštívil předseda Československého klubu T. G. Masaryka v Bulharsku Ing. Emil Todorov.

Vážení členové, budu se nejspíš opakovat, ale po obdržení děkovných dopisů od našich krajanů jsem přesvědčena o tom, že tato poděkování a rozzářené dětské oči nás utvrzují v tom, že to, co děláme pro krajany má opravdu smysl. Poděkování, která jsme obdrželi, patří Vám všem.

Vaše předsedkyně

Hana Hlaváčková

ČSÚZ existuje již 95 let

O Čechoslovácích za hranicemi našeho státu

Rok 2024, ve kterém jsme si připomínali 95 let existence Československého ústavu zahraničního, skončil. V jeho průběhu jsme se vám pokusili přiblížit fakta a myšlenky, které vedly zakladatele ČSÚZ k vytvoření instituce pro spolupráci s krajany, tedy zahraničními Čechy a Slováky. Odpovědi jsme našli mimo jiné ve sborníku, který na začátku dvacátých let dvacátého století redigoval historik, politik a zakladatel české knihovně doc. PhDr. Zdeněk Tobolka. Kapitulu pojednávající o Čechách a Slovácích žijících v zahraničí do něj napsal doc. JUDr. Jan Auerhan, který se stal prvním předsedou ČSÚZ. Podal stručný statistický přehled o stavu našich nejdůležitějších menšin v zahraničí na začátku dvacátého století. JUDr. Auerhan nejprve popsal stav krajanské menšiny v Rakousku před první světovou válkou, jako druhou nejvýznamnější českou komunitu pak popsal Čechy v Jugoslávii a další část své stati věnoval vystěholectví na americký kontinent. S jeho závěry jsme vás postupně seznamovali v **Bulletinech ČSÚZ**.

V poslední části seriálu jsou shrnuty poznatky JUDr. Auerhana týkající se českých a slovenských menšin v Maďarsku, Rumunsku, Bulharsku, Polsku, Rusku, na Ukrajině, v Německu a západní Evropě. V Maďarsku bylo před první světovou válkou oficiálně asi 7 000 Čechů ale až 200 000 Slováků. Neměli ovšem prakticky žádnou legální možnost rozvíjet svou kulturu a jazyk.

V Rumunsku najdeme zmínky o příchodu českých rodin už v první polovině 19. století a to v pohraničních oblastech, zejména v Banátu, kde bylo vytvořeno osm českých vesnic. Žili tam drobní zemědělci, dřevorubci, nebo horníci. Na rozdíl od Čechů a Slováků v Maďarsku měly v Rumunsku tyto menšiny možnost provozovat české a slovenské školy či sdružovat se v národních spolcích, které existovaly v Bukurešti a Ploesti. Po válce byla sice do mírových smluv začleněna ustanovení o ochraně menšin, ale jak Dr. Auerhan zdůraznil, zbývalo zajistit, aby tato ustanovení byla skutečně plněna. „Slovenské i české osady v Rumunsku potřebují naší pomoci, hlavně pomoci k vybudování národního školství. Také československý časopis v Rumunsku bude třeba založit,“ napsal v roce 1921.

V Bulharsku bylo před první světovou válkou napočteno 1723 osob české národnosti a 1487 Slováků: Češi žili většinou ve městech, Slováci na venkově. Největší česká kolonie byla v Sofii, kde působil od roku 1887 i český spolek. Další spolky byly v Ruščaku a Gabrovu. V roce 1921 se všichni krajané sdružili ve Svaz Čechoslováků v Bulharsku, založili doplňovací českou školu v Sofii a zasloužili se i o založení české školy v Gorné Orechovici při tamním českém cukrovaru. Spolek Čech v Sofii začal v roce 1920 vydávat česko-bulharský čtrnáctideník Československý obzor, jehož úkolem bylo pomáhat rozvoji hospodářských styků mezi oběma zeměmi.

Do Pruska, Polska a Ruska Češi přicházeli ve třech vlnách: po roce 1547 čeští bratři, po roce 1620 rodiny českých evangelíků a o něco později utíkali před pro-

následováním a násilným katolicizováním obyvatelé českých vesnic. V 18. století se jich pak značné množství přestěhovalo z Pruska do Slezska, kde založili české osady s českými jmény, neměli ale právo zakládat české školy. V jedné z těchto kolonií byly v roce 1804 založeny vesnice Zelov a Kučov. Jejich obyvatelé se živili tkalcovstvím a češtinu si udržovali čtením české bible. Jak napsal JUDr. Auerhan, po roce 1920 jich většina toužila přestěhovat se do Československa.

V letech 1867–1872 bylo možno levně koupit půdu ve volyňské oblasti na hranicích Ukrajiny s Polskem a Běloruskem a čeští zemědělci toho využili. Před první světovou válkou jich tam bylo napočítáno přes 50 tisíc a měli i jistou míru národní samosprávy. Vzhledem k jejich příslowěčné pracovitosti se Čechům na Volyni dařilo ekonomicky a měli pozitivní vliv i na ukrajinské obyvatelstvo, které naučili používat moderní zemědělské metody. Koncem 18. století začali také velmi úspěšně pěstovat chmel. Značný počet krajanů z volyňských vesnic bojoval za první světové války v „České družině“ a zasloužili se i o vznik Československa. Spolu s krajany americkými financovali aktivity politiků usilujících o československou samostatnost. V roce 1921 se v Lucku konal sjezd českých osad, kterého se zúčastnil i československý velvyslanec. S velkým důrazem se tam jednalo o potřebách českého školství. JUDr. Auerhan zde ve své studii připomněl nutnost vysílat na Volyň z Československa kvalitní pedagogy a pořádat vzdělávací kurzy pro místní učitele. Zdůraznil také význam české menšiny na Volyni pro rozvoj českého vývozu do této oblasti.

Pokud jde o české krajany v západní Evropě, konkrétně ve Švýcarsku, Belgii, Holandsku, Francii či Anglii, nenašel JUDr. Auerhan žádné konkrétní údaje o jejich počtu, ale bylo známo, že existovalo 9 českých spolků ve Švýcarsku, jeden v Belgii, 2 v Holandsku, 11 ve Francii a 5 v Anglii. Za první světové války se tyto spolky zapojily do boje za samostatnost Čechů a Slováků. Krajané v Paříži organizovali z členů pařížského Sokola Českou legii, která si získala uznání za účast v bojích.

Ze stati JUDr. Jana Auerhana, který se stal prvním předsedou Československého ústavu zahraničního, jasně vyplynulo, že Češi a Slováci, kteří se z různých důvodů rozhodli žít a pracovat v zahraničí, si i přes mnohé překážky po dvě staletí dokázali udržovat své národní povědomí, kulturu a jazyk. Je ale důležité, aby jim v tom země jejich národního původu, poskytovala potřebnou pomoc, a to zejména v oblasti školství. Dr. Auerhan připomněl také, že krajané v zahraničí mohou být pro svou „starou vlast“ velkým přínosem jak politicky, tak v oblasti ekonomické a obchodní spolupráce.

Hebr

Ohlédnutí za rokem 2024 v ČSÚZ

Rok 2024 přinesl do Československého ústavu zahraničního několik důležitých změn. Předsedkyně Hana Hlaváčková vnesla do jeho činnosti novou dynamiku, kterou členové ocenili na zářijové členské schůzi. Do čela ČSÚZ na příští tři roky zvolili znovu jednomyslně H. Hlaváčkovou a schválili potřebné změny stanov včetně konkrétních návrhů na modernizaci fungování instituce. V červenci byly spuštěny webové stránky csuz.cz, na kterých se veřejnost může seznámit s historií a současnou činností ČSÚZ včetně jeho projektů směřujících k vytváření co nejlepších podmínek pro vzdělávání dětí našich krajanů v zahraničí. Veřejnost dostala nově možnost na jednotlivé projekty finančně přispět na transparentní účet ČSÚZ.

ČSÚZ pokračoval tradičně ve spolupráci s českými školami v Chorvatsku a ve Vídni. Před začátkem školního roku zaslal ČSÚZ opět pro všechny prvňáčky balíčky výtvarných potřeb do českých škol v Daruvaru, Záhřebu, Končenicích, Ivanovu Selu, Hercegovci a ve Vídni.

Předsedkyně Hana Hlaváčková a čestný předseda Jaromír Šlápota se zúčastnili 20. ročníku Reprezentačního a maturitního plesu vídeňských Čechů a Slováků, který se konal koncem února.

V říjnu ČSÚZ finančním příspěvkem a organizačně pomohl uskutečnit ve Znojmě představení muzikálu o Komenském, které vytvořili a s velkým úspěchem předvedli studenti z dramatického souboru škol Školského spolku Komenský ve Vídni.

Koncem roku začal ČSÚZ shromažďovat finanční prostředky na zařízení nových prostor, které se přistavují v České mateřské škole Ferdy Mravence v Daruvaru, na moderní techniku pro českou školu v Hrubečném Poli v Chorvatsku a na dotykové panely a vybavení přírodovědných kabinetů v gymnáziu Školského spolku Komenický ve Vídni.

Pokračovala i tradice setkání členů a příznivců ČSÚZ s významnými osobnostmi na přátelských besedách. V lednu hovořil velvyslanec Německa v ČR Andreas Künne o Německo – českých vztazích.

V březnu přišel na besedu ředitel pražského ředitelství Policie ČR brigádní generál Mgr. Petr Matějček.

V dubnu se zasedací místnost zcela zaplnila při besedě s místopředsedou Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR doc. Ing. Karlem Havlíčkem.

V únoru, březnu a v září přednášel v ČSÚZ politolog PhDr. Martin Nekola o emigračních vlnách z území dnešní ČR do Ameriky a Austrálie.

V červnu navštívila ČSÚZ členka správního výboru České besedy Daruvar a bývalá předsedkyně Svazu Čechů v Republice Chorvatsko Libuše Stráníková. Je autorkou řady publikací o životě české menšiny v Chorvatsku a vede divadelní soubor při České besedě Daruvar. S předsedkyní ČSÚZ Hanou Hlaváčkovou a členkou správního výboru Ivanou Bozděchovou diskutovaly o dalších možnostech spolupráce, mimo jiné i o letošním podzimním sympoziu o českém jazyce v Daruvaru. Československý ústav zahraniční se Svazem Čechů v Republice Chorvatsko intenzivně spolupracuje už od začátku devadesátých let dvacátého století. Podílel se na vybavení českých škol v Chorvatsku moderní technikou, což umožnilo vytvoření počítačových tříd, ale díky ČSÚZ mají děti v Daruvaru i krásné moderně vybavené hřiště a krajaňské folklorní soubory nové hudební nástroje či taneční obuv.

Na snímku vpravo L. Stráníková s manželem, vlevo H. Hlaváčková a I. Bozděchová

V září navštívila ČSÚZ početná delegace nejstarší České besedy v Chorvatsku, kterou čeští krajané založili v roce 1874 a Rady české menšiny města Záhřeb. V Senátu ve Valdštejnské zahradě oslavili hosté 150. výročí existence České besedy za účasti místopředsedy Senátu Tomáše Czernina, velvyslankyně Chorvatska v ČR J. E. Ljiljany Pancirov, předsedkyně Hany Hlaváčkové a členů ČSÚZ. Na přátelském setkání v Československém ústavu zahraničním pak hosté poděkovali za všechno, co ČSÚZ dělá pro krajaný v Chorvatsku.

Na snímku uprostřed H. Hlaváčková a J. E. Ljiljana Pancirov

Místopředseda Senátu PČR Tomáš Czernin.

Z přijetí krajanů ze Záhřebu v ČSÚZ.

Vzácná návštěva, J. E. Ana Berenice Diaz Ceballos Parada, velvyslankyně Mexika v České republice, přišla do Československého ústavu zahraničního 3. října. K návštěvě ji, jak řekla, inspiroval název instituce, ve kterém stále zůstává výraz československý.

Předsedkyně ČSÚZ Hana Hlaváčková jí vysvětlila, že členové ČSÚZ se navzdory rozdělení Československa na dva státy rozhodli zachovat původní název „československý“ a že spolek spolupracuje jak s Čechy, tak se Slováky, žijícími v zahraničí. Paní velvyslankyně uvedla, že v Mexiku také nedošlo k zásadnímu rozdělení Čechů a Slováků, takže se scházejí ke společným akcím. Několik stovek Čechů a Slováků v Mexiku jsou potomci misionářů, kteří tam přišli už před třemi sty lety, nebo vojáků, které tam na bojové tažení přivedl habsburský Maximilián ve druhé polovině 19. století, či meziválečných a poválečných emigrantů.

Její Excelence se zajímala o možnou spolupráci na projektech v oblasti vzdělávání, kulturní výměny, ochrany lidských práv a slíbila, že začátkem příštího roku přijde na besedu s členy ČSÚZ.

Hana Hlaváčková a Michael Josef Pojezdný položili květiny k soše Panny Marie z exilu.

Na snímku Hana Hlaváčková a JUDr. Jiří Krátký.

Předsedkyně ČSÚZ Hana Hlaváčková a místopředseda PhDr. Tomáš Doležal se v květnu zúčastnili na pozvání JUDr. Jiřího Krátkého, zvláštního zmocněnce pro krajské záležitosti MZV setkání, kterým ministerstvo zahraničních věcí připomnělo význam české krajské komunity ve světě. Setkání se konalo u sochy Panny Marie z exilu, kterou Česku v 50. letech 20. století darovali krajané z USA. V roce 1994 byla socha umístěna ve Strahovském klášteře z iniciativy jeho tehdejšího opata, člena ČSÚZ Michaela Josefa Pojezdného. Předsedkyně ČSÚZ na setkání vyjádřila úctu krajanům, kteří žijí a pracují v cizině po mnoho desetiletí, a přesto si dokázali zachovat českou kulturu, český jazyk a pečují tam o české školy.

Koncem června se předsedkyně ČSÚZ zúčastnila v Černínském paláci v Praze přijetí zástupců dvaceti tisíc Sokolů z ČR, Brazílie, USA, Německa či Rakouska, kteří přijeli představit veřejnosti na XVII. všesokolském sletu svou činnost, bohatou historii a zejména moderní současnost. Předsedkyně H. Hlaváčková účastníky

seznámila s činností ČSÚZ, který se Sokoly spolupracuje od začátku devadesátých let 20. století. V poslední době například finančně přispěl organizaci Slavic American Sokol na projekt Česká a slovenská škola.

Koncem června se předsedkyně ČSÚZ Hana Hlaváčková a místopředseda správního výboru PhDr. Tomáš Doležal zúčastnili na pozvání České besedy Daruvar Dnů české kultury. V chorvatském Daruvaru se konaly od 24. do 30. června a jejich účastníci si mohli vyslechnout řadu koncertů vážné i folklorní hudby, podívat se na některý z nových českých filmů, shlédnout představení ochotnického divadelního souboru a zatančit si na Majálesu.

Předsedkyně ČSÚZ předala ministru zahraničních věcí razítko a pečetidlo, které stvrdily ukončení Varšavské smlouvy

Na slavnostním setkání představitelů ministerstva zahraničních věcí se zástupci partnerských institucí a nevládních organizací v oblasti krajanské politiky, které se konalo 12. prosince v pražském Černínském paláci, předala předsedkyně Československého ústavu zahraničního Hana Hlaváčková ministru Janu Lipavskému razítko a pečetidlo, jež 1. července 1991 stvrdily podpis protokolu o ukončení Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci, tzv. Varšavské smlouvy.

Na snímku zprava ministr Jan Lipavský, předsedkyně Hana Hlaváčková a Jana Matějková.

„Jsem velmi rád, že se nám podařilo zkompletovat tuto cennou sbírku archiválií. Nyní můžeme začít proces prohlášení Protokolu o rozpuštění Varšavské smlouvy za archivní kulturní památku,“ řekl při předání Jan Lipavský.

„Těší mě, že se toto setkání koná v prosinci, kdy si připomínáme 96. výročí založení Československého ústavu zahraničního, jehož cílem v uplynulých více než třech desetiletích je zejména vytvářet podmínky pro zajištění co nejkvalitnějšího vzdělávání dětí našich krajanů v zahraničí,“ uvedla Hana Hlaváčková a připomněla, že bývalý ministr zahraničí Jan Masaryk, v předsálosti jehož bytu v Černínském paláci se předání konalo, byl členem Československého ústavu zahraničního s legitimací č. 1.

Razítko a pečetidlo byly po podpisu protokolu v roce 1991 v úschově u člena ČSÚZ Zdeňka Matějky, který byl tehdy posledním generálním sekretářem Varšavské smlouvy a v lednu 2021 je předal Československému ústavu zahraničnímu.

Hebr

Oslava adventu ve Školském spolku Komenský

Vstupní hala školy na Sebastianplatz 3 ve Vídni patřící Školskému spolku Komenský uvítala 11. prosince v podvečer pedagogy, zaměstnance a hosty na oslavě adventního času a přicházejících Vánoc. Za Československý ústav zahraniční, který se Školským spolkem Komenský dlouhodobě spolupracuje a usiluje o to, aby školy spolku byly co nejmoderněji technicky vybavené, se oslavy zúčastnila předsedkyně Hana Hlaváčková a členka Kateřina Tycová. Předseda spolku Ing. Karel Hanzl česky a německy poděkoval spolupracovníkům za úspěšnou práci a popřál příjemné svátky.

O hudební doprovod ke společně zpívaným koledám se v hojném počtu postarali sami pedagogové pod vedením Mag. Johannese Langer. Zazněly německé, české, slovenské i anglické skladby. Protože bylo pamatováno na texty, publikum utvořilo početný sbor.

Podávala se typická vánoční krajová jídla: řízek se salátem, šumavský kuba, guláš a kapustnica. To vše spolu s předkrmý a cukrovím, ke kterému přispěl ČSÚZ českými koláčky a moravskými povidlovými buchtami. Pilo se české pivo a rakouská i moravská vína.

KaTy

ČSÚZ ocenil ředitelku české mateřské školy v Chorvatsku

Ředitelka České mateřské školy Ferdy Mravence v Daruvaru Zdenka Kutilová, která odchází do důchodu, zažila 20. prosince 2024 velké překvapení. Na rozloučení, které jí uspořádali kolegové v daruvarské restauraci Quin, za ní přijela z Prahy předsedkyně Československého ústavu zahraničního a předala jí Děkovný list a pamětního stříbrného lva za dlouholetou spolupráci s ČSÚZ a její podíl na zvyšování úrovně vzdělávání dětí našich krajanů.

Mateřská škola Ferdy Mravence byla v Daruvaru založena v roce 1927. Paní Zdenka Kutilová v ní pracuje víc než 40 let a z toho posledních 15 let, za kterých se zvýšila úroveň vybavení a školka se stala mezi rodiči velmi vyhledávanou, byla její ředitelkou. Po celou tu dobu úzce spolupracovala s ČSÚZ, informovala ho o potřebách školky a díky tomu mohl ČSÚZ pro školku postavit hřiště, vybavit třídy moderním nábytkem či finančně přispět na vybavení šaten.

Dnes do České školky Ferdy Mravence chodí na 170 dětí, stávajících 7 tříd přestává stačit a bylo rozhodnuto přistavět další dvě třídy a rozšířit kuchyni. Stavba by se měla dokončit letos na podzim a vedení školky požádalo ČSÚZ o pomoc s vybavením nových prostor: dvě skříně na výtvarnou výchovu a notebooky, do rekonstruované kuchyně pak myčku na nádobí, elektrický sporák s digestoří, nerezový pracovní stůl, závěsné skříně a regály do skladu potravin. Je třeba na to shromáždit 300 000 korun. Přispět na tento projekt ČSÚZ můžete i vy svým finančním příspěvkem na transparentní účet č. 336655959/0300, variabilní symbol 02.

Z. Kutilová zaslala do ČSÚZ toto poděkování: „Vážení, Děkovný list a pamětního lva, který mě osobně předala paní předsedkyně ČSÚZ Hana Hlaváčková za dlouholetou spolupráci ve funkci ředitelky České mateřské školy Ferdy Mravence Daruvar mě velice překvapil, ale i potěšil. ČSÚZ naší mateřské škole umožnil, aby byla vždy dobře vybavena a byla vždy kvalitnější než ta druhá chorvatská. Toho si i rodiče našich dětí všimli a proto zájem o zápis do naší školky stále vzrůstal. Práce s dětmi byla kvalitnější, takže jsme mohli i nadále pečovat o jazyk, zvyky a kulturu příslušníků české národnostní menšiny, kteří jsou na tomto území již téměř 200 let. O děti se stará 30 zaměstnanců.“

Velice si vážím Vaší důvěry a těším se na další spolupráci s Vámi.

S pozdravem vděčná Zdenka Kutilová

Setkání členů správního výboru a kontrolní komise v Ralsku

Na pozvání člena správního výboru Ing. Zdeňka Procházky se v areálu bývalého vojenského prostoru Ralsko Hvězdov uskutečnilo 14. a 15. listopadu společenské setkání členů správního výboru a kontrolní komise ČSÚZ.

Po příjezdu do Ralska a společném obědě si účastníci setkání prohlédli bažantnici a statek, Ing. Procházka jim k tomu poskytl zasvěcený a velmi zajímavý výklad. Poté se konalo pracovní zasedání správního výboru a kontrolní komise ČSÚZ. Přátelská, tematicky pestrá a různorodá diskuse pokračovala i večer ve společenské místnosti s příjemně rozehřátým krbem při neformálním posezení doplněném rautem. Bohatá výměna názorů, zkušeností a informací prokázala užitečnost takovýchto výjezdních pracovně-společenských setkání a účastníci potvrdili zájem v této nově založené tradici v budoucnu pokračovat. Díky vzorné péči Ing. Procházky a jeho rodiny a kolektivu byly všem zajištěny perfektní podmínky, pohoštění i ubytování a příjemné, krásné a přátelské prostředí. Odjízďeři obohaceni, potěšeni a motivováni řadou krásných dojmů a zajímavých podnětů pro další společnou činnost v Československém ústavu zahraničním i s přáním vrátit se do tohoto pro většinu dosud neznámého půvabného místa.

Nově vybudovaný apartmánový komplex dvou budov a velké společenské místnosti se nachází na samotě v prostorách rozlehlého soukromého areálu bažantnice Plouznice. Apartmány Ralsko – Bažantnice Plouznice poskytují ubytování pro 32 osob v šesti apartmánech a čtyřech dvoulůžkových pokojích situovaných ve dvou patrových budovách a zařízených v malebném venkovském stylu. Jak se účastníci setkání přesvědčili, kouzelné, tiché místo uprostřed nádherné přírody je vhodné k pořádání i větších společenských akcí a rodinných nebo firemních setkání, školení či teambuildingu. Každý pokoj disponuje krásným výhledem do přírody. V okolí si můžeme vyjít například na vrch Ralsko, na němž se nachází zřícenina stejnojmenného hradu ze 13. až 14. století a odkud se otevírá výhled do širokého okolí. V ideálních podmínkách je vidět až na Bezděz nebo na Ještěd.

Ivana Bozděchová, členka správního výboru ČSÚZ

Velvyslanec Ázerbájdžánské republiky na návštěvě v ČSÚZ

J. E. Adish Mammadov, velvyslanec Ázerbájdžánské republiky, přijal pozvání předsedkyně Hany Hlaváčkové a 26. listopadu navštívil Československý ústav zahraniční. K pracovnímu jednání se sešel s předsedkyní ČSÚZ, členkou správního výboru Ivanou Bozděchovou, brigádním generálem Václavem Kučerou, ředitelem Krajského ředitelství policie Středočeského kraje a podnikatelem Mgr. Filipem Hřebíkem, jednatelem firmy CENTERCAPITAL s.r.o., který již v Ázerbájdžánu provozuje své aktivity a navazuje nové pracovní kontakty. Předsedkyně Hana Hlaváčková seznámila J. E. Adishe Mammadova s historií Československého ústavu zahraničního. Po prohlídce prostor ústavu diskutovali o perspektivách spolupráce mezi oběma zeměmi. Vyjádřili vzájemný zájem o její rozšiřování v oblasti obchodu a podnikání.

Na snímku zleva
Mgr. Filip Hřebík,
doc. Ivana
Bozděchová, J. E.
Adish Mammadov,
předsedkyně Hana
Hlaváčková,
brigádní generál
Václav Kučera.

Na snímku dole
vlevo J. E. Adish
Mammadov se svou
asistentkou
Shebnem
Ashadovou, vpravo
předsedkyně Hana
Hlaváčková,
brigádní generál
Václav Kučera
a Mgr. Filip Hřebík.

Čeští umělci ve světě od 16. do 20. století

To bylo tématem dvou přednášek v Československém ústavu zahraničním, které připravil a přednesl člen správního výboru ČSÚZ profesor Ivo Barteček. Účastníci si je vyslechli 7. a 28. listopadu.

Přednášející se úvodem vyznal ze své sběratelské vášně zaměřené právě na umění, které tvořili čeští umělci za svého života v zahraničí. „Každý národ se světu představuje svým charakteristickým uměním“, připomněl s tím, že velké zásluhy mají zejména výtvarní umělci. Člověk totiž snadněji vnímá obraz, než literární popis a přes obraz se pak seznamuje s historií jednotlivých národů. O českém národě a české historii byl svět informován právě českými umělci, působícími v zahraničí. V první přednášce prof. Barteček zmínil jako příklad barokního rytce a kreslíře Václava Hollaru (1607–1677), který po porážce na Bílé hoře jako dvacetiletý protestant opustil Čechy a do konce života působil zejména v Londýně. Dodnes jsou mezi sběrateli vyhledávané jeho veduty a mapy Prahy, které vznikly při jeho návštěvě v roce 1636, či obrazy krojů a portréty. Když Londýn v roce 1666 poničil požár, obnovovaly se významné stavby právě podle Hollarových náčrtů. Podobným vyslancem českého umění byl portrétista Jan Kupecký (1667–1740), který působil v Itálii a pak zejména ve Vídni.

Ve druhé přednášce se prof. Barteček věnoval především světově nejznámějšímu českému exulantovi Janu Amosovi Komenskému. Připomněl, že kromě světoznámých pedagogických spisů Komenský zanechal i dědictví kartografické. Letos uplynulo 400 let od vzniku Komenského mapy Moravy, která informuje o místě Moravy ve střední Evropě. O českých zemích známe víc podrobností až z 12. století, kdy o nich psal Kosmas 1110-1125. Do roku 1000 bylo víc informací o moravské části dnešní České republiky. Komenského mapa je ale daleko přesnější.

Protestantští exulanti, jichž z území dnešního Česka v 17. století odešlo na 300 000, hráli významnou roli až do 19. století. Od druhé poloviny 19. století směřovaly výtvarné elity z dnešního území Česka do Vídně, ale hlavně do Paříže. Právě Paříž významně poznamenala řadu českých umělců svou atmosférou a inspirujícím prostředím. Profesor Barteček zmínil ve své přednášce malíře Antonína Chitussiho, Alfonse Muchu, Jana Dědinu, Františka Šimona, ale také Vojtěcha Preissiga, který pobýval v Paříži, než si získal renomé v New Yorku, Zdenku Braunerovou či Jana Zrzavého. Někteří čeští výtvarníci získali francouzské občanství jako František Kupka, Josef Šíma, Otakar Kubín. Tito čeští umělci žijící v zahraničí byli vesměs antiklerikálové a antimilitaristé. V Paříži či v USA pak poskytovali podle množství pomoc českým politikům, kteří tam vyjednávali podporu pro vznik Československé republiky, ať už to byl T. G. Masaryk, M. R. Štefánik nebo E. Beneš. I čeští umělci v zahraničí se tedy svým specifickým dílem zasloužili o vznik československého státu.

Až do roku 1948 zanechávali čeští umělci mimořádnou stopu ve světě jako velvyslanci středoevropského umění, jako ti, kteří představují svou zemi na nejvyšší možné úrovni. Dokázali, že jsou kvalitativně plně srovnatelní s Francouzi, Italy a dalšími uznávanými umělci.

Hebr

Muzikál mladých z Vídně nadchl české hosty

Kakadu a Propiska, muzikál o životě J. A. Komenského, k jehož uskutečnění organizační pomocí i finanční částkou přispěl i Československý ústav zahraniční, uvedli 22. října 2024 studenti Školského spolku Komenský z Vídně v Městském divadle ve Znojmě. Dvě představení určená odpoledne pro děti a večer pro dospělé zaujala nejen dějem i provedením, ale i výkony orchestru, sboru a herců. Pedagogové, Johannes Langer – autor, spolu s Christinou Cernajsek – vedoucí orchestru a Yvonou Friedlovou – režie a sbor, připravili studenty k vystoupení tak, že nenuceně zvládli divadelní prostor a pobavili diváky. Život J. A. Komenského přiblížili moderními prostředky tak, aby pro vrstevníky kombinoval zábavu s poučením. Soubor sklídl několikrát potlesk na otevřené scéně, závěrečné poděkování diváků účinkující přijali skromně, ale s potěšením.

Následovala slavnostní večere pro sponzory a hosty z české strany. Starosta Školského spolku Komenský a další členové správní rady přivítali Zuzanu Chřištofovou zastupující zmocněnce MZV pro krajské záležitosti, Mgr. Oskara Nováka zastupujícího velvyslance ČR ve Vídni, Mgr. Martina Kopeckého, zastupujícího hejtmana Jihomoravského kraje, Bohumilu Beranovou a Dr. Jiřího Kacetla, místostarostu Znojma, Ing. Lenku Stupovou, starostku Šatova, ředitelku Znojemského divadla Mgr. Annu Maixnerovou a zástupce Československého ústavu zahraničního – předsedkyni Hanu Hlaváčkovou, místopředsedu Dr. Tomáše Doležala a člena správního výboru Ing. Ladislava Skopala. Přítomní probírali zejména možnosti další spolupráce škol vyučujících současně v českém a německém jazyce, výměnu zkušeností a případné společné aktivity studentů.

Představení bylo věnováno památce Jaromíra Šlápoty, dlouholetého místostarosty Školského spolku Komenský, předsedy ČSÚZ a občana Znojma. Starosta Školského spolku Komenský Ing. Karel Hanzl při té příležitosti v přítomnosti dcery J. Šlápoty Kateřiny Tycové vysoce vyzdvihl význam třicetileté spolupráce ČSÚZ a jeho předsedy s krajaný ve Vídni a paní Tycové předal kytky květin.

Všechny, kdo se ve Vídni na tomto představení podíleli, pak potěšil e-mail z Brna od Mgr. Martina Kopeckého, který napsal: „Uprímně velice děkuji za pozvání na moc povedenou úterní akci ve Znojmě. Předmětné muzikálové představení od vašich žáků mělo v sobě dle mého vše a na velmi vysoké úrovni – dějovou linku, poučnou stopu, skvělé herecké i pěvecké výkony, perfektní hudební doprovod, odlehčený humor vč. zakomponování moderních prvků typu vědomostní kvíz, střídání historických etap s dnešním technickým světem atd.

Tímto skládám hlubokou poklonu a velký respekt všem autorům, hereckým představitelům, hudebnímu doprovodu i celému organizačnímu týmu vč. paní Baxant a Jonasové – opravdu ještě jednou všem na dálku z Brna tleskám a děkuji za příležitost být u toho“.

KaTy

Československý ústav zahraniční na inspirativním večeru

Postřehy odjinud – Bulharsko očima Petra Voldána

V rámci cyklu „Postřehy odjinud“ se 19. listopadu 2024 konala mimořádně inspirativní akce, která tentokrát nabídla pohled na Bulharsko očima zkušeného cestovatele, novináře a televizního tvůrce Petra Voldána. Událost proběhla za hojné účasti veřejnosti, včetně zástupců Československého ústavu zahraničního – Hany Hlaváčkové a Petara Stancheva.

Petr Voldán, jehož bohaté zkušenosti zahrnují dlouholetou práci zahraničního rozhlasového zpravodaje a spolupráci s Českou televizí, v průběhu večera přiblížil vznik nového třináctidílného pořadu „Postřehy odjinud – Bulharsko očima Petra Voldána“, který diváci mohou sledovat na ČT1 od 16. listopadu. Pořad odhaluje netradiční témata a neznámé zajímavosti Bulharska, což zaujalo nejen přítomné hosty, ale také členy ČSÚZ.

Součástí prezentace byla i ukázka záběrů a příběhů, které doprovázely tvorbu pořadu. Příležitost podívat se „do zákulisí“ práce televizního štábu byla pro všechny návštěvníky neopakovatelným zážitkem. Kromě příběhů z Bulharska Petr Voldán sdílel své zkušenosti z více než 25 let cestování po světě, ať už jako novinář, nebo autor cestopisné literatury.

Po ukončení oficiálního programu předsedkyně ČSÚZ Hana Hlaváčková oficiálně pozvala Petra Voldána na setkání s členy Československého ústavu zahraničního začátkem roku 2025, na němž by účastníky seznámil s dalšími příběhy a zkušenostmi ze své fascinující kariéry.

Renata Vránová

Kulatý stůl k bohemistice ve světě a programu její podpory

V Praze se 10. října uskutečnil Kulatý stůl k bohemistice ve světě a programu její podpory, zorganizovaný Ústavem pro českou literaturu a Ústavem pro jazyk český AV ČR. V diskusích vystoupili představitelé státní správy a zástupci obou pořádajících institucí (v zahajovacím bloku náměstek ministra zahraničních věcí ČR Eduard Hulicius, zástupce ředitele ÚČL pro mezinárodní spolupráci Michal Wögerbauer a ředitel ÚJČ Martin Prošek) a bohemistických pracovišť z celého světa (lingvisté, bohemisté, literárně-vědní pracovníci, lektoři českého jazyka a literatury).

Kulatý stůl reagoval na situaci, kdy jsou sice zřejmé přínosy práce řady zahraničních bohemistů, zároveň je však bohemistika jako obor v různé míře či podobě ohrožena. Pozornost se zaměřila na Program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí (2021–2025) z pohledu zkušeností zahraničních bohemistů a na perspektivy jeho pokračování s cílem podpořit jeho prodloužení a poskytnout prostor vyslovit další výzvy. Diskutujícími v bloku věnovaném Programu podpory byli ředitel odboru mezinárodních vztahů a Evropské unie MŠMT a předseda Komise pro lektoráty Ladislav Bánovec a členka Komise pro lektoráty a členka správního výboru ČSÚZ Ivana Bozděchová z Ústavu českého jazyka a teorie komunikace FF UK. Dílčí příspěvky se pak věnovaly aktuální situaci bohemistických pracovišť v zahraničí (na univerzitách v Padově, Salcburku, Sofii, Vídni, Tchaj-peji, Poznani, Harvardu aj.).

Kulatý stůl nepřímou navázal na VI. Kongres světové literárněvědné bohemistiky v r. 2022, jehož hlavním pořadatelem je od počátku právě Ústav pro českou literaturu AV ČR (poprvé se konal v roce 1995). Rozhodující podíl a chvályhodnou zásluhu na koncepci a realizaci kulatého stolu měl vedoucí Oddělení literatury 19. století ÚČL Dalibor Dobiáš. Díky němu i všem ostatním organizátorům a účastníkům bylo i toto setkání inspirativní pro další, v kontextu proměňujícího se postavení a funkcí filologií a humanitních věd ve světě tolik potřebnou práci na poli (nejen zahraniční) bohemistiky.

Ivana Bozděchová, členka správního výboru

Velvyslanec ČLR J. E. Biao Feng ve školce Mozaika

V předvánočním čase navštívila delegace z čínské ambasády mateřskou školu rodinného typu Mozaika, jejíž ředitelkou je předsedkyně ČSÚZ Hana Hlaváčková. Mateřská škola Mozaika prakticky od svého vzniku v roce 2017 má s velvyslanectvím ČLR přátelské vztahy. Čínští hosté velmi oceňují způsob výchovy ve školce, ve které se děti naučí mluvit anglicky, osvojí si zásady společenského chování a základní dovednosti. Školka je koncipována pro malý počet dětí, což umožňuje pedagogům individuální přístup ke každému dítěti.

Na snímku uprostřed velvyslanec ČLR v Praze J.E. Biao Feng, paní Zuo Wenxing, rada-vyslance a ředitelka školky Mozaika Hana Hlaváčková.

Událo se v ČR

1. října 2024 – Ministři Ivan Bartoš z České pirátské strany a Michal Šalomoun, nestraník navržený piráty, opustili vládu ČR. Jan Lipavský odešel k 1. říjnu z České pirátské strany a jako nestraník zůstává na postu ministra zahraničních věcí.

1. října 2024 – Z TOP09 odešel její někdejší spoluzakladatel Miroslav Kalousek. Členství ukončil pro odlišné názory na hospodářství. Přemýšlí o založení nové strany.

5. října 2024 – Do čela Sociální demokracie byla na sjezdu v Hradci Králové zvolena bývalá ministryně práce a sociálních věcí Jana Maláčová. Prvním místopředsedou se stal Lubomír Zaorálek, dalšími místopředsedy brněnský radní Jiří Oliva, učitel Jiří Nedvěd a dosavadní předseda kontrolní komise strany Radek Scherfer.

5. října 2024 – Herecká asociace udělila 22 osobnostem divadelního světa každoroční ocenění – Ceny Thalie. Za celoživotní mistrovství převzali cenu na slavnostním večeru v Národním divadle herečka Štěpánka Ranošová, herec Viktor Preiss, pěvkyně Nada Šormová, zpěvačka Helena Vondráčková a tanečník Josef Kotěšovský. Za propagaci divadelního umění byl oceněn Alfréd Strejček a za mimořádný přínos režiséra Lída Engelová.

6. října 2025 – V Pardubicích se jelo finále 76. ročníku nejstaršího plochodrážního závodu na světě Zlatá přílba. Cenu získal Dán Rasmus Jensen.

7. října 2024 – Prezident Petr Pavel se sešel s kandidátem na post ministra průmyslu a obchodu Lukášem Vlčkem (STAN) a s kandidátem na ministra pro místní rozvoj Petrem Kulhánkem (za STAN). Hrad poté potvrdil jejich jmenování.

8. října 2024 – Prezident Petr Pavel jmenoval na Pražském hradě nové ministry Petra Kulhánka do čela ministerstva pro místní rozvoj a Lukáše Vlčka na post ministra průmyslu a obchodu.

8. října 2024 – Na brněnském Výstavišti začal 65. ročník Mezinárodního strojírenského veletrhu. Během čtyř dnů se na něm návštěvníci mohli seznámit s nejnovějšími trendy a řešeními, která určují směr budoucího vývoje v průmyslu. Svě nejnovější technologie a inovace ze všech oblastí průmyslu na něm předvedlo 1386 firem ze 42 zemí světa.

9. října 2024 – V Praze se konaly 9. Česko polské vládní konzultace. Předsedové obou vlád Donald Tusk a Petr Fiala mají podobně negativní pohled na řešení nelegální migrace zaváděním dlouhodobých kontrol na vnitřních hranicích EU. Vláda řešila také dopady těžby v dole Turów.

11. října 2024 – V Praze začal dvanáctý ročník třídního festivalu Signal. Nabídl divákům 22 instalací audiovizuálního umění. Festival zahájil na Arcibiskupském paláci na Hradčanském náměstí videomapping nazvaný Eternal Recurrence. Dílo je ságoou vzniku a vývoje forem života.

13. října 2024 – Nejslavnější dostihový závod v České republice – Velká pardubická se konal na pardubickém závodisti. 134. ročník závodu má dva vítěze. Sexy Lord s žokejem Jaroslavem Myškou a Godfrey s Janem Faltejskem v sedle doběhli současně. To se ještě nikdy v historii tohoto závodu nestalo.

18. října 2024 – Delegáti olomouckého sjezdu KDU-ČSL zvolili na další dva roky svým předsedou ministra zemědělství Marka Výborného. Prvním místopředsedou byl zvolen poslanec Pavel Bělobrádek.

18. října 2024 – Dluh českého státu za rok vzrostl o 219 miliard korun a dosáhl 3,334 bilionu korun, tedy rekordní hodnoty. Přes tento nepříznivý trend státního zadlužení Česko stále patří mezi méně zadlužené země EU. Větší dluh má dokonce i Rakousko či Německo.

24. října 2024 – Premiér Petr Fiala podepsal s vatikánským sekretářem Pietrem Parolinem historicky první česko-vatikánskou smlouvu. Následovat bude její jednání v obou komorách parlamentu. Při minulém jednání v roce 2003 ji poslanci odmítli.

28. října 2024 – Šestapadesáti osobnostem ve Vladislavském sále Pražského hradu udělil či propůjčil vyznamenání prezident Petr Pavel. Řád bílého lva získali v občanské skupině III. třídy architektka Eva Jiřičná a choreograf Jiří Kylián, ve vojenské skupině I. třídy armádní generál Sergej Jan Ingr in memoriam, ve vojenské skupině II. třídy brigádní generál František Moravec. Medaili Za zásluhy získaly převážně osobnosti z oblasti vědy, kultury a sportu.

29. října 2024 – Zatímco na přelomu století byl průměrný věk obyvatel Česka 38,8 roku, loni se zvýšil už na 42,8. Ukázaly to údaje Českého statistického úřadu. Na přelomu tisíciletí připadalo na 100 dětí 85,5 seniorů, loni to bylo už 129,5. Příčinou je zvyšování dlouhověkosti a klesající počet narozených dětí.

30. října 2024 – Předsedou Senátu PČR byl počtvrté zvolen Miloš Vystrčil (ODS). Získal dvaasedesát hlasů ze sedmdesáti devíti. Místopředsedy jsou pak Jiří Drahoš (nestr. za STAN), Jiří Oberfalzer (ODS), Jitka Seitlová (KDU-ČSL) a Ladislav Václavec (ANO), který vystřídal Tomáše Czernina.

2. listopadu 2024 – Na slavnostním večeru v pražském hotelu Ambassador vyhlásil Český atletický svaz výsledky ankety o nejlepšího atleta roku. Nejvyšší počet bodů získal oštěpař Jakub Vadlejch a v anketě zvítězil před oštěpařkou Nikolou Ogrodníkovou a tyčkařkou Amálií Švábíkovou. Trenérem roku je opět Jan Železný.

6. listopadu 2024 – Prezident Petr Pavel pogrataloval Donaldu Trumpovi k vítězství v amerických prezidentských volbách, ocenil partnerství s USA a na síti X napsal, že se těší na pokračování spolupráce „při řešení globálních výzev“. Andrej Babiš, který blahopřál mezi prvními, označil Trumpovo vítězství za „senzační comeback“. K vítězství pogrataloval Donaldu Trumpovi rovněž premiér Petr Fiala.

8. listopadu 2024 – Poslanecká sněmovna PČR v závěrečném čtení schválila soubor opatření, jež zvýší důchodový věk na 67 let, zpomalí nárůst budoucích penzí, ale také zvednou minimální důchod. Podle premiéra Petra Fialy jde o nejdůležitější zákon volebního období. Prezident Petr Pavel oznámil, že zákon podepíše, pokud jej schválí i Senát.

8. listopadu 2024 – Celostátní pirátské fórum v Praze zvolilo novým šéfem strany náměstka pražského primátora Zdeňka Hříba. Po patnácti letech ve funkci předsedy mu kormidlo předal Ivan Bartoš.

11. listopadu 2024 – Česko si spolu s dalšími evropskými zeměmi připomnělo Den válečných veteránů, který se slaví v den ukončení první světové války. Konala se řada pietních aktů. Z nichž největší na pražském Vítkově. Zástupce veteránů tam uctili zástupci armády, politici i veřejnost. V Česku ještě žije 62 veteránů druhé světové války, z toho téměř polovina jsou ženy.

13. listopadu 2024 – Server Seznam Zprávy spolu s poradenskou společností Deloitte sestavily druhý ročník žebříčku nejceněnějších českých firem. Je v něm stovka podniků pod kontrolou tuzemských vlastníků, seřazené jsou podle odhadu tržní hodnoty. Na prvním místě je ČEZ, na druhém EPH Daniela Křetínského, na třetím Allwyn, sázkařský holding Karla Komárka, tvořený Sazkou a jejími sestrami v zahraničí. Celková hodnota stovky firem v žebříčku dosáhla 2,93 bilionu korun.

17. listopadu 2024 – Na většině území České republiky lidé připomínali 35. výročí změny politicko-ekonomického systému. Na pražské Národní třídě vítaly prezidenta Petra Pavla, premiéra Petra Fialu, předsedkyni Poslanecké sněmovny PČR Markétu Pekarovou Adamovou a předsedu KDU-ČSL Marka Výborného, který tam přišel položit květiny, jak potlesk, tak pískot ze strany jejich odpůrců.

18. listopadu 2024 – Zahraniční vlastníci tuzemských podniků za letošní rok na dividendách získali už o pětinu více, než vloni. Od ledna do září bylo podle předběžných dat ČNB vyplaceno do zahraničí na dividendách a úrocích 307,9 miliardy korun. Důvodem byly vyšší zisky podniků v zahraničním vlastnictví i menší míra reinvestovaných zisků.

22. listopadu 2024 – V malé vesničce Kropáč v Lužických horách byl skácen letošní vánoční smrk, který byl vybrán pro výzdobu Staroměstského náměstí. Smrk je 53 let starý a váží 4,8 tuny.

27. listopadu 2024 – Na pražském Staroměstském náměstí se začal zdobit dvacetimetrový vánoční smrk a začaly se stavět prodejní stánky pro vánoční trhy. Strom zdobí padesát bílých sněhových vloček a další dekorace v barvách města Prahy tedy červené a zlaté. Osvětlení tvoří dvanáct kilometrů řetězů s LED diodovými žárovkami.

29. listopadu 2024 – Výsledky letošního ročníku hudební ankety popularity Český slavík byly vyhlášeny v pražském Foru Karlín. Absolutním vítězem se stala Ewa Farna, která získala nejvyšší počet hlasů. Zvítězila také v kategorii zpěvaček. V kategorii zpěvák si vítěznou trofej odnesl Marek Ztracený, v kategorii skupin opět Kabát. Do síně slávy byla uvedena zpěvačka Marta Kubišová.

3. prosince 2024 – Poslanci schválili státní rozpočet na rok 2025. Počítá se schodkem 241 miliard korun. Rozpočet počítá s příjmy 2,086 bilionu korun, výdaje s 2,327 bilionu korun. Návrh schválil i Senát.

5. prosince 2024 – Podle analýzy developerské společnosti Central Group jsou pražské byty nejdražší ve střední Evropě. Na pořízení průměrného 70metrového bytu potřebuje Pražan téměř patnáctinásobek roční mzdy. Pro srovnání – v Mnichově je potřeba 11,2 ročních platů, ve Varšavě 9,8 a v Berlíně dokonce jen 8.

10. prosince 2024 – Novým předsedou Akademie věd ČR po Evě Zaoralové, která končí své druhé volební období, Akademický sněm zvolil fyzika Radomíra

Pánka. V hlasování získal 128 z 242 hlasovacích lístků. Nastoupit by měl v březnu 2025 a akademii povede do roku 2029.

13. prosince 2024 – Prezident Petr Pavel podepsal reformu penzí, kterou parlament schválil v listopadu. Od roku 2025 se postupně zvýší hranice pro odchod do důchodu na 67 let a výměry nově přiznávaných důchodů se sníží. O pět let dříve budou moci odejít do plného důchodu lidé pracující v nejrizikovější kategorii profesí. Jedná se zhruba o 15 000 lidí, výrazně méně než dosud.

16. prosince 2024 – Podle expertů dosáhne porodnost v Česku historického minima za dobu, co se tento ukazatel sleduje. Odborníci se shodují, že od rodičovství odrazují lidi finanční problémy, nedostupnost bydlení, nedostatečné kapacity školek a války. Propad porodnosti byl patrný už vloni, kdy se narodilo 91 100 dětí. Letos to bude výrazně méně než 90 tisíc.

17. prosince 2024 – Prezident Petr Pavel navzdory výhradám svých ekonomických poradců i vlastním pochybnostem podepsal státní rozpočet na rok 2025. Pochybnosti jsou ohledně předpokládané výše příjmů, které se odborníkům zdají nadhodnoceny i výše výdajů, které jsou naopak podhodnoceny. Premiér Petr Fiala a ministr financí Zbyněk Stanjura ale prezidentovi osobně zaručili, že vláda nepřekročí plánovaný schodek 241 miliard.

19. prosince 2024 – Přestože česká ekonomika loni poklesla o 0,3 procenta podle údajů, které zveřejnil Český statistický úřad, Česko se přiblížilo průměru životní úrovně Evropské unie. Hrubý domácí produkt na obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly se zvýšil o jeden procentní bod na 91 procent průměru EU. Z dvanácti států, které se staly členy EU po roce 2000, má vyšší úroveň Malta (105%) a Kypr (95%). Na stejné úrovni je Slovinsko. Z patnácti starých členů EU má nižší úroveň Španělsko (88%), Portugalsko (83%) a Řecko (60%). Nejvyšší úroveň je v Lucembursku – 234 procent průměru EU.

19. prosince 2024 – V anketě sportovních novinářů, jejíž výsledky byly vyhlášeny na slavnostním večeru v pražském hotelu Hilton, zvítězil kanoista Josef Dostál, který vyhrál olympiádu i mistrovství světa v kanoistice. Jako druhá se umístila vítězka Wimbledonu tenistka Barbora Krejčíková, třetí je kanoista Martin Fuksa. Z kolektivů si odnesl vítězství český hokejový tým, který je mistrem světa 2024, sportovní legendou byla vyhlášena Milena Duchková-Neveklovská, bývalá reprezentantka ve skocích do vody.

21. prosince 2024 – Zahraniční dluh České republiky se opět zvýšil a na konci září činil již 5,075 bilionu korun. Představoval 64,2 procenta hrubého domácího produktu. Vyplynulo to z údajů, který zveřejnil Český statistický úřad. Tři čtvrtiny zadluženosti připadly na soukromý sektor, čtvrtina na veřejný sektor.

26. prosince 2024 – Za krásného slunečného počasí se v Praze na Vltavě uskutečnilo tradiční vánoční plavání. Řeku zdolalo 362 otužilců ve věku od 13 do 85 let. Voda měla 4 stupně Celsia, stejnou teplotu měl i vzduch.

Hebr

Kulatá a polokulatá výročí v krajaňském kalendáři – listopad, prosinec 2024, leden 2025

2. listopadu 1914 – před 110 lety – zemřel v Kyjevě na Ukrajině archeolog českého původu **Čatislav (Čeněk) Chvojka**. Byl ředitelem muzea v Kyjevě a objevil východoevropskou neolittickou kulturu trypilskou. Byl autorem řady odborných prací o pravěkém osídlení Ukrajiny.

2. listopadu 1924 – před 100 lety – byla **otevřena první česká sokolovna ve Vídni**. Sokol v Rakousku byl založen sice již 3. března 1867, ale dlouho neměl vlastní tělocvičnu a jednotlivé sokolské jednoty využívaly různých školních tělocvičen a veřejných prostor. Od počátku své existence se Sokol stal v Rakousku významnou krajaňskou organizací. Dnes má Sokol Vídeň řadu vlastních tělocvičen.

2. listopadu 1989 – před 35 lety – zemřel v kanadském Torontu **Jan Fellmann**. Narodil se 9. května 1912 ve Vídni a později se přestěhoval do Zlína, kde se stal jedním z Baťových „mladých mužů“. U firmy Baťa působil na Slovensku v Ilavě a v Prievidzi a po odtržení Slovenska v roce 1939 v Lipanech a v Kolíně, po válce krátce v severních Čechách. Všude cvičil a byl činovníkem sokolských jednot. Po únoru 1948 odešel do exilu, kde nejprve působil v německých uprchlických táborech, v sokolských jednotách v Eichstättu a Ulmu. Po emigraci do Kanady se ihned zapojil do sokolské činnosti. V Torontu několik let zastával funkci vzdělavatele. Byl též vzdělavatelem sokolské župy Kanadské a v letech 1973 až 1976 vzdělavatelem Ústředí československého sokolstva v zahraničí. Kromě činnosti v Sokole působil též v Československém sdružení v Kanadě a byl členem Československé národní socialistické strany v exilu.

4. listopadu 1894 – před 130 lety – byl v Berlíně v Německu **založen český krajaňský spolek „Beseda-Havlíček“**. Tento spolek zanikl po nástupu nacistů k moci před druhou světovou válkou. Nový krajaňský spolek vznikl až v roce 1961 s názvem „Beseda Berlín“, ale není prokázáno, že by byl pokračovatelem spolku Beseda-Havlíček. V současnosti existují na teritoriu velkého Berlína jen dva spolky – „Spolek na podporu českého Rixdorfu v Berlíně-Neuköllnu“ a spolek „Bohemia Club Berlín“.

5. listopadu 1869 – před 155 lety – v Iowa City v USA **začal vycházet časopis Ladimíra Klácela „Slowan Amerikáňský“**. Byl týdeníkem pro politiku, vědu, umění, zábavu a vzájemnost všech Slovanů v Americe. Název převzal Klácel po zaniklém časopisu vydávaném Františkem Kořízkem. V roce 1892 Klácel přemístil redakci do města Cedar Rapids a časopis splynul s „Národními novinami“ pod novým názvem „Slávie“. Ani tento časopis neměl dlouhého trvání a jeho pokračovatelem se stal list „Svornost“ vydávaný Augustinem Geringerem. List vycházel v Chicagu až do 17. května 1957, kdy zanikl i tento titul.

7. listopadu 1914 – před 110 lety – v Brníčku u Zábřehu na Moravě se narodil válečný hrdina **Karel Gedoš**. Po přepadení Československa nacistickou armádou 15. března 1939 opustil domov a přes Polsko se dostal do Francie, kde se přihlásil do Cizinecké legie. Po vyhlášení války mezi Německem a Francií byli Češi a Slováci

z Cizinecké legie propuštění a odtransportování do československého vojenského střediska v Agde ve Francii. Po francouzské kapitulaci se s velkými obtížemi dostal do Velké Británie, kde po delším výcviku byl zařazen k 311. československé bombardovací peruti. Zúčastnil se 85 operací a nalétal 817 hodin. Už 28. října 1942 dostal Karel Gedeš medaili za chrabrost a 19. prosince 1942 Československý válečný kříž. Po válce se vrátil do vlasti, dva roky sloužil v hodnosti nadporučíka u letectva v Praze a obdržel tři Československé válečné kříže a Atlantic Star a Victory Medal. Po únoru 1948 s manželkou emigroval do Velké Británie, později do Kanady. Celý život byl členem sokolských jednot a znamenitým lyžařem. V kanadském Torontu se hned se ženou přihlásili do Sokola Toronto II. Zúčastnili se všech sokolských sletů pořádaných v zahraničí. Později přesídlili do Los Angeles v USA, kde Karel Gedeš 7. ledna 1990 zemřel.

11. listopadu 1929 – před 95 lety – se v Praze v židovské rodině narodila manželům Mileně a Rudolfu Fleischmannovým Milena Fleischmannová, dnes Lady Milena Grenfell-Baines, nositelka ocenění Gratias agit 1999. **Milena Fleischmannová** opustila Československo jako jedno z posledních židovských dětí zachráněných Nicholasem Wintonem před nacistickou genocidou. Ve Velké Británii ji a její sestru Evu jako náhradní rodiče přijali manželé Ratcliffovi, kteří žili v malém městečku poblíž Manchesteru. V roce 1941 se Milena dostala do Československé státní školy s internátem, kterou ve Walesu podporovala československá exilová vláda v Londýně. Po ukončení této školy studovala na zdravotní škole. Poté pracovala jako ošetrovatelka v britských dětských domovech a v letech 1950 až 1952 jako au-pair ve Francii. V roce 1954 se provdala za architekta George Grenfell-Bainese. Protože oba manželé měli rádi hudbu, v 60. letech minulého století sponzorovali a organizovali řadu návštěv českých hudebníků a architektů v severní Anglii. Milena podporovala i další československo-britské kontakty a jako britská občanka měla možnost i cestovat do Československa. V 60. letech se stala patronkou Nadace Emy Destinnové. V letech 1998 až 2001 byla předsedkyní Britsko-česko-slovenské asociace, což je trvale existující společnost pro přátelství mezi oběma zeměmi.

13. listopadu 1919 – před 105 lety – v české vesnici Niva Hubinská na Volyni na Ukrajině se v české rodině narodil **prof. MUDr. Vladimír Dufek**, dlouholetý předseda a čestný člen „Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel“. Byl prvním volyňským rodákem, který dosáhl vysoké akademické hodnosti v oboru lékařství. Na Volyni žil do roku 1943, kdy se připojil jako mladý lékař k 1. československému armádnímu sboru v SSSR jako dobrovolník. S armádním sborem se v roce 1945 vrátil do vlasti svých předků. Jako voják dosáhl hodnosti plukovníka. Byl profesorem Univerzity Karlovy, předsedou Československé a pak České kardiologické společnosti a přednostou IV. interní kliniky 1. lékařské fakulty v Praze. Až do své smrti byl soudním znalcem v oboru zdravotnictví. Prof. MUDr. Vladimír Dufek zemřel 23. září 2008 v Praze.

13. listopadu 1924 – před 100 lety – se v Praze narodil **prof. Ing. Petr Beckmann**. Československo s rodiči opustil v roce 1939. Po dokončení střední školy v anglickém Birminghamu narukoval k české peruti Královského britského letectva. Po válce se vrátil do Prahy a vystudoval elektroinženýrství na technice. Po krátkém

působení v komunistické straně se stal jejím odpůrcem a v roce 1963 využil příležitosti pozvání do USA k tomu, aby svým působením aktivně potíral na amerických univerzitách velmi populární levicovou ideologii. Jeho skoro třicetiletá profesura na univerzitě v Coloradu byla vyplněna intenzivní vědeckou prací v oboru elektrotechniky, teoretické fyziky a energetiky, popsané v dlouhé řadě odborných knih a článků. Jeho intenzivní vědecká kampaň proti „zelené církvi“, jak sám nazýval zaryté environmentalisty, byla zveřejněna v publikacích Acces to Energy. Prof. Ing. Petr Beckmann zemřel 3. srpna 1993 v Boulder ve státě Colorado v USA.

15. listopadu 1904 – před 120 lety – vyšlo v Mnichově v Německu **první číslo časopisu „Český vystěhovalec“**, věstníku Sdružení českých spolků zahraničních v cizině. Zasloužil se o to předseda sdružení Karel Folbr.

16. listopadu 1849 – před 175 lety – se v Hradci Králové narodila **Jozefa Jirásková**, v Bulharsku známá jako Bohdana Chyteva. Byla historicky prvním československým vystěhovalcem do Bulharska, kam následovala svého bulharského manžela. V Bulharsku působila jako učitelka a posléze ředitelka bulharských škol. Zemřela v Sofii 11. srpna 1929.

17. listopadu 1939 – před 85 lety – uznala vláda Francie (a později i vláda Velké Británie) **„Československý národní výbor“** (ČSNV) jako nejvyšší politický a vojenský orgán československého exilu v období 1939 a 1940. ČSNV vznikl ještě před tímto datem a věnoval se organizaci československého zahraničního vojska ve Francii. Teprve když byl uznán francouzskou vládou, byl vydán první exilový dokument – Mobilizační rozkaz ze dne 17. listopadu 1939. Prvním předsedou ČSNV se stal dr. Edvard Beneš, místopředsedou ThDr. Jan Šrámek a členy generál Sergei Ingr, dr. Štefan Osuzský, JUDr. Eduard Outrata, dr. Hubert Ripka, dr. Juraj Slávil a generál Rudolf Viest. K založení ČSNV vedla obtížná jednání, jejichž základem se stala teorie právní kontinuity předmnichovské ČSR a jejím hlavním cílem bylo prosadit v mezinárodní politice obnovu samostatného státu v hranicích před zářím 1938. ČSNV představoval provizorní vládu. Skutečnou československou exilovou vládou se ČSNV stal 20. prosince 1939, kdy ho uznala vláda Velké Británie a spolu s československým zahraničním vojskem vzniklým ve Francii se přemístil do Velké Británie.

18. listopadu 1919 – před 105 lety – se ve Vídni narodil **PhDr. Vítězslav S. Fischmann**, vědecký pracovník v oboru psychologie. Gymnázium absolvoval v Jihlavě v červnu 1939, ale pro svůj židovský původ nesměl dál studovat. Byl „přeškolen“ na manuální práci. V roce 1942 byl se svou matkou a sestrami odvečen do terezínského ghetta a v roce 1944 převezen do vyhlazovacího tábora v Osvětimi. Přežil pochod smrti a po válce studoval sociologii, psychologii a filozofii na Univerzitě Karlově. Disertační práci dokončil krátce po únoru 1948, profesor mu ji schválil, ale „akční výbor“ ji zavrhl. Doktorský titul nemohl získat ani na brněnské Masarykově univerzitě. V létě 1949 odešel s manželkou do exilu. Usadili se v Panamské republice, kde pracoval jako psycholog v několika státních institucích pro léčení duševně chorých. Ve školním roce 1961 a 1962 odjel do německého Marburgu, kde na tamní univerzitě konečně získal doktorát filozofie. Od roku 1965 pracoval jako psycholog v Kalifornském rehabilitačním středisku v Norco. Byl členem Americké

psychologické společnosti a Společnosti pro vědy a umění. 11. prosince 1991 mu Univerzita Karlova v Praze udělila diplom doktora filozofie. Zemřel 20. února 1992 v Corona v USA.

20. listopadu 1984 – před 40 lety – zemřel v Chicagu v USA **JUDr. Antonín Hřebík**, starosta Československé obce sokolské v letech 1945 až 1948 a starosta Ústředí Československého Sokola v exilu v letech 1948 až 1984. Narodil se 24. února 1902 v Řevnicích u Prahy. Spolu s Marií Provažníkovou byli hlavními organizátory československé exilové tělovýchovy. Antonín Hřebík byl rovněž zakládajícím členem Rady svobodného Československa. V soukromém životě v exilu byl vydavatelem českých krajských novin „Denní hlasatel“ a anglického deníku „Chicago Daily“.

24. listopadu 1934 – před 90 lety – v **Eysdenu v severovýchodní části Belgie**, kde žila početná komunita českých krajanů, zaměstnaných převážně jako horníci v tamní uhelné pánvi Campine, **byla založena česká škola**. Krajané v té době měli velmi aktivní krajský spolek „Havlíček“, který měl asi osmdesát členů a bohatou spolkovou knihovnu. Většina Čechů se ještě před druhou světovou válkou vrátila do vlasti. Dnes již spolek ani komunita neexistují.

26. listopadu 2004 – před 20 lety – zemřel v Kroměříži páter **Zdeněk Čížkovský, OMI**, z kongregace misionářů oblátů Panny Marie neposkvrněné. Narodil se 22. února 1921 v Brně a vystudoval Učitelství v Příbrami. Po druhé světové válce učil v Bzenci a v Domaníně. V únoru 1948 se rozhodl pro odchod do emigrace do Rakouska. Tři roky se živil příležitostnými pracemi v několika zemích západní Evropy a v roce 1951 odcestoval do Jihoafrické Unie, kde vstoupil do církevního řádu. 6. prosince 1958 byl vysvěcen na kněze v misijní stanici Montebello. V Africe působil jako misionář. V roce 1968 na přání exilového kardinála Josefa Berana se z buše přestěhoval do Johannesburgu, kde jako jediný český kněz na africkém jihu působil mezi novými přistěhovalci z Československa. Jezdil za nimi po celé Jihoafrické republice a pomáhal jim najít práci, tlumočil a překládal u úřadů, radil jak překonávat těžkosti ve styku s úřady a mimo jiné křtil i novorozené děti emigrantů. Vedle toho pomáhal i v krajské činnosti. Založil a vydával krajský měsíčník „Jaro“. V roce 1978, když pominula potřeba, se vrátil do své farnosti v Natalu. V roce 1990 se vrátil do vlasti. Navštívil Prahu a již 7. dubna 1991 obnovil kongregaci oblátů u nás. Přitom jako národní ředitel Papežského misijního díla zastupoval českou katolickou církev ve Vatikánu. Působil v Klokotech u Tábora a v Kroměříži. V roce 1998 byl na návrh Československého ústavu zahraničního vyznamenán Cenou Gratias agit za šíření dobrého jména České republiky v zahraničí.

29. listopadu 1899 – před 125 lety – se v Praze narodil **PhDr. Otakar Machotka**, vysokoškolský pedagog, sociolog a vědec. Vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze (doktorát v roce 1926). Díky stipendiu francouzské vlády studoval na univerzitě ve Štrasburku a na škole politických věd v Paříži. Poté pokračoval ve studiu sociologie na univerzitách v Chicagu a v Jižní Kalifornii. V roce 1933 se stal docentem sociologie na Komenského univerzitě v Bratislavě. V roce 1938 byl tamtéž jmenován mimořádným profesorem. V roce 1939 se vrátil na Univerzitu Karlovu do Prahy. Po válce působil na Vyšší škole politické a sociální v Praze a stal se postupně jejím děkanem a prorektorem. Jako sociolog napsal díla „Mravní prob-

lém ve světle sociologie“ a „Americká sociologie“. V roce 1948 jako člen ČSSD n souhlasil se sloučením sociální demokracie s KSČ a odešel do USA, kde přednášel sociologii na univerzitách v Syrakusách a v Ithace. Naposledy byl řádným profesorem sociologie v Bihnamptonu. Je autorem memoárových knih „Pražské povstání“, „Povídky exulantovy“ a „Amerika, její duch a život“. Zemřel 29. července 1970 v Endicottu v USA.

2. prosince 1879 – před 145 lety – se v Praze narodil český hudební skladatel **Rudolf Friml**. Po studiích na pražské konzervatoři, kde byl žákem Antonína Dvořáka, se dal na dráhu hudebního skladatele. V letech 1899 až 1901 byl korepeticitem baletu Národního divadla. Poté absolvoval turné po Evropě a Americe spolu s houslistou Janem Kubelíkem. Od roku 1906 žil trvale v USA. Jeho doménou byly opery, které se nakonec staly mezinárodně úspěšné a některé byly i zfilmované. Připomeňme si zejména „Rose Marii“, „Krále tuláků“, „Španělskou vyzvědačku“ a další. Dodnes, když se ozvou „Indiánská píseň lásky“ či „Oslí serenáda“, mají stále své dojaté posluchače bez ohledu na generaci, ke které patří. Rudolf Friml však složil i půvabné „Závišovy písně“ a jiné orchestrální skladby, mezi nimi „Vzpomínku na Prahu“ věnovanou Antonínu Dvořákovi. Od roku 1906 navštívil vlast několikrát. Miloval Karlovy Vary a léčil se v nich. Naposledy do vlasti přijel v roce 1969. Zemřel 12. listopadu 1972 v Hollywoodu v USA.

4. prosince 1944 – před 80 lety – zemřel v Praze český botanik a cestovatel po Jižní Americe **Alberto Vojtěch Frič**. Narodil se 8. září 1882 v Praze. Sám sebe v roce 1933 kvalifikoval jako cestovatele, pěstitele kaktusů, publicistu a spisovatele. Vedle přírodopisu studoval jazyky a kulturu Indiánů v Brazílii a Paraguayi. Hlavním jeho dílem je kniha „Indiáni Jižní Ameriky“ (1943). Dále napsal spisy „Mezi Indiány“ (1918), „Zákon pralesa“ (1921), „O kaktech“ (1924). Na pomezí Paraguaye a Brazílie zanechal potomka, jehož rozvětvená rodina čítala v roce 2006 na 160 osob. V České republice bylo tehdy založeno „Sdružení Checomaco“, které se snažilo těmto potomkům A. V. Friče pomáhat.

7. prosince 1974 – před 50 lety – se ve strašnickém krematoriu v Praze konal tajně **pohřeb Hany Benešové**, choti druhého československého prezidenta. V letech 1915 a 1916 byla vězněna jednak kvůli tomu, že byla manželkou zahraničního odbojáře, a jednak proto, že sama spolupracovala s domácím protirakouským odbojem. Od roku 1948, po smrti svého manžela, žila v ústraní střídavě v Sezimově Ústí a v Praze. Zemřela v Praze 2. prosince 1974.

9. prosince 1904 – před 120 lety – se v Praze narodil známý český komik a kabaretier **Jára Kohout**. Začínal v kabaretu u Ference Futuristy a působil také mimo jiné i v kabaretu E. F. Buriana. V letech 1935 až 1938 byl ředitelem Švandova divadla na Smíchově a v letech 1938 až 1946 ředitelem Divadla U Nováků ve Vodičkově ulici v Praze 1. Krom toho hrál v mnoha filmech, např. „Ve dvou se to lépe táhne“, „Nevíňátka“, „Vy neznáte Alberta“ aj. V roce 1948 emigroval do USA. Později spolupracoval s rozhlasovými stanicemi Hlas Ameriky a Rádio Svobodná Evropa hlavně při vysílání pro české krajany. V USA vydal knihu vzpomínek „Hop sem, hop tam“.

Po roce 1990 se vrátil do vlasti, kde se připomenul veřejnosti v řadě rozhovorů a besed v tisku, rozhlase a televizi. Zemřel náhle 13. října 1995 v Praze.

10. prosince 1924 – před 100 lety – se v Hlučíně ve Slezsku narodil **Zdeněk Zimmer**, který patřil k vlastencům považujícím za svou povinnost sloužit vlasti aktivní spolkovou činností. Po roce 1938, kdy bylo jeho rodiště zabráno Němci, se přestěhoval do Valašského Meziříčí. Po únoru 1948 se rozhodl pro emigraci. Přes Německo a Anglii se začátkem padesátých let dostal s manželkou do Kanady, kde se usadili v Hamiltonu. Zde se ihned zapojil do krajanské činnosti. Vykonával řadu funkcí. Byl ústředním jednatelem Československého sdružení Čechů, Slováků a Podkarpatských Rusínů, jednatelem výboru „Černé stuhy“ při Společnosti národů střední a východní Evropy, členem zemského výboru Cyrilometodějské ligy a dalších exilových organizací. V červnu 1992 zorganizoval kanadskou skupinu poutníků na moravský Velehrad a do dalších poutních míst Čech, Moravy a Slovenska. Zemřel 1. dubna 1993 v Hamiltonu.

11. prosince 2004 – před 20 lety – zemřel v Říčanech u Prahy **Mons. ThDr. Karel Vrána**, katolický exulant, řadu let ředitel Papežské koleje Nepomuceum ve Vatikánu. Narodil se 24. srpna 1925 v Zahrádce u Ledče nad Sázavou. Po listopadu 1989 se vrátil do vlasti a působil ve vysokých církevních funkcích v Hradci Králové.

12. prosince 1959 – před 65 lety – stanul profesor fyzikální chemie a ředitel Polarografického ústavu Československé akademie věd **Jaroslav Heyrovský** před švédským králem Gustavem Adolfem VI., aby z jeho rukou převzal Nobelovu cenu za chemii, konkrétně za vynález polarografie a jeho rozšíření jako laboratorní metody při výzkumu chemické reaktivity. Muselo uběhnout plných 25 let, než Nobelovu cenu získal další Čech, básník Jaroslav Seifert. Nobelovu cenu za rok 1984 získal za literaturu. Jaroslav Heyrovský i Jaroslav Seifert byli členy Československého ústavu zahraničního v letech 1946 až 1948, v době působení Kulturního klubu ČSÚZ.

14. prosince 1854 – před 170 lety – se ve Vídni narodil český malíř **Vojtěch Hy-nais**. Velkou část svého života strávil v Rakousku, Itálii a ve Francii. V Praze se zúčastnil soutěže na výzdobu královských místností v novém Národním divadle. Nejznámějším dílem je jeho opona v Národním divadle a alegorické fresky v pražském Národním muzeu. Od roku 1893 působil jako profesor na pražské Akademii výtvarných umění. Zemřel 22. srpna 1925 v Praze.

15. prosince 1904 – před 120 lety – byla v pařížském Palais Royale odhalena **pamětní deska „Prvním československým dobrovolníkům ve francouzské armádě“**. Stalo se tak pěti české kolonie v Paříži.

17. prosince 1914 – před 110 lety – se v Týně nad Vltavou narodil český režisér **Alfréd Radok**, vynálezce Polyekranu a Laterny Magiky, jejímž uměleckým vedoucím byl v letech 1957 až 1965. Začínal v roce 1938 u E. F. Buriana, pokračoval ve Vinohradském divadle, krátce byl v plzeňském divadle J. K. Tyla, v roce 1945 se vrátil do Prahy, nejdříve do Činohry Divadla 5. května a pak do Velké opery 5. května, dále do Divadla satiry a do Národního divadla, kde působil celkem třikrát. Krátce působil také ve Vesnickém divadle, v divadle Státního filmu a v Městských divadlech pražských. Hostoval v Mnichově, ve Vídni, v Berlíně a Bruselu. V roce

1968 odešel do emigrace a žil a pracoval ve Švédsku. Zemřel 23. dubna 1976 ve Vídni.

17. prosince 1919 – před 105 lety – se v Boskovicích na Moravě narodil **prof. ThDr. Tomáš Špidlík**, kardinál, filozof a spisovatel žijící ve Vatikánu. V roce 2006 bylo jeho celoživotní dílo oceněno cenou ministra zahraničních věcí ČR Gratias agit za šíření dobrého jména České republiky v zahraničí. Zemřel 16. dubna 2010 ve Vatikánu.

17. prosince 1924 – před 100 lety – se ve Veselí u Bouzova na Moravě narodil **JUDr. Vítězslav Lota**, který patřil k zasloužilým pracovníkům československého exilu ve Švédsku. Práva vystudoval na Masarykově univerzitě v Brně a záhy po únoru 1948 dosáhl doktorátu. Byl aktivním národním socialistou a funkcionářem Mezinárodního svazu studentstva. V roce 1948 byl obviněn z protistátní činnosti a sedm měsíců vězněn. Poté migroval. Po srpnu 1968, kdy byl zrovna v Göteborgu ve Švédsku, se okamžitě zapojil do činnosti českých emigrantských spolků ve Skandinávii a jako právník znalý poměrů v Československu, byl bezplatným rádcem v právních záležitostech. Byl činný v sokolské jednotě a jejím delegátem Západoevropské župy v Ústředí československého sokolstva v zahraničí. Po listopadu 1989 organizoval zájezdy Švédů do Československa a jako vedoucí a průvodce je seznamoval s krásami a historií své vlasti. Zemřel 6. prosince 1991 v Göteborgu.

18. prosince 1914 – před 110 lety – odešel **Tomáš Garrigue Masaryk** do emigrace. Jako téměř pětadesátiletý odjel s dcerou Olgou nejprve do Itálie a odtud pak do Švýcarska. Tuto svou cestu komentoval slovy: „Měl jsem špatné svědomí, že naši lidé jdou na vojnu a do kriminálů a my poslanci, že sedíme doma“. Nechtěl původně ještě emigrovat, ale když dostal zprávu, že má být při návratu zatčen, definitivně se rozhodl zůstat. Ze Švýcarska pokračoval v navazování styků s krajany v západních státech a 6. července 1915 v přednášce k výročí upálení Mistra Jana Husa v podstatě vyhlásil boj habsburské monarchii a počátek zápasu o samostatnost a nezávislost československého národa. Když za ním přijeli z Francie i Edvard Beneš a Milan Rastislav Štefánik, položil s nimi základy k organizaci našeho zahraničního odboje, jejímž ústředím se stala Národní rada československá. T. G. Masaryk se postavil do jejího čela.

20. prosince 1939 – před 85 lety – uznala vláda Velké Británie – jako před tím i vláda Francie – emigrační **Československý národní výbor v Paříži za exilovou vládu Československé republiky**. Edvard Beneš se znovu ujal funkce prezidenta republiky a předsedou exilové vlády se stal Mons. ThDr. Jan Šrámek.

21. prosince 1834 – před 190 lety – zazněla v Praze ve Stavovském divadle v opeře „Fidlovačka“ **píseň „Kde domov můj“ autorů Josefa Kajetána Tyla a Františka Škroupa, která se v roce 1918 stala hymnou Československé republiky**. Od počátku byla nejmilejší písní českého národa doma i Čechů ve světě.

21. prosince 1919 – před 105 lety – se v Brně narodil český básník a překladatel **Ivan Blatný**. První verše publikoval v roce 1938. V roce 1948 byl na stipendijním pobytu ve Velké Británii a po únoru se rozhodl tam zůstat. V exilu publikoval sporadicky, protože brzy onemocněl a musel se uchýlit do ústavu pro duševně choré. Říkalo se, že neunesl vlastní život, neunesl emigraci, a jen zázrakem se podařilo za-

chránit a podněcovat jeho tvorbu. Je zastoupen v antologii exilové poezie „Neviditelný domov“, která vyšla v Paříži v roce 1954. V letech 1952 až 1954 byl spolupracovníkem Rádia Svobodná Evropa. Záslouhou zdravotní sestry Frances Meachamové pak v nakladatelství 68'Publishers v kanadském Torontu vyšla sbírka „Stará bydliště“. Je hodnocena jako to nejlepší, co bylo napsáno v Evropě druhé poloviny 20. století. Naposledy vyšla u Škvoreckých sbírka básní „Pomocná škola v Brixley“. Dožil se návratu demokracie do vlasti, ale byl tak nemocen, že se vrátit nemohl. Zemřel 5. srpna 1990 v ústavu v Ipswichi ve Velké Británii.

22. prosince 1994 – před 30 lety – zemřel v Mnichově významný exilový pracovník **dr. Jiří G. Brada**. Narodil se 8. března 1923 v Brně. Do exilu odešel po únoru 1948 a od roku 1951 pracoval v Mezinárodní organizaci uprchlíků. V letech 1969 a 1970 byl vydavatelem exilového časopisu „České listy“. Od roku 1982 publikoval „Zprávy“ o činnosti československé emigrace.

24. prosince 1949 – před 75 lety – **zanikla příloha časopisu ČSÚZ „Československý svět“ s názvem „Reemigrant“**, která se zabývala problémy a platnými ustanoveními pro krajany-navrátilce do vlasti. První číslo vyšlo 12. března 1949.

25. prosince 2009 – před 15 lety – zemřel v Praze **JUDr. Josef Kolínský**, dlouholetý tajemník a ředitel Československého ústavu zahraničního. Narodil se 2. května 1933 v Kostelci nad Labem. Vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze s mezinárodní specializací. V roce 1956 nastoupil na Ministerstvo zahraničních věcí a po necelých dvou letech byl vyslán na první čtyřletý diplomatický post na zastupitelský úřad do Indie. Další mise následovala v letech 1966 až 1970 na Srí Lance. Po návratu domů v roce 1971 s ním byl pracovní poměr rozvázán z politických důvodů. Poté až do roku 1990 pracoval jako ekonom práce ve Výzkumném ústavu obráběcích strojů a obrábění. V roce 1990 ho ministr zahraničních věcí Jiří Dienstbier rehabilitoval a mohl se opět ucházet o práci v mezinárodně-právním oboru, ale zvolil práci v Československém ústavu zahraničním. Záhy se stal šéfem sekretariátu a od roku 1991 působil ve funkci tajemníka, která byla o rok později přeměněna na post ředitele ČSÚZ. Na něm zůstal až do odchodu do důchodu v roce 2002. Ale i poté dále pro ČSÚZ aktivně pracoval. Měl jasnou představu, co by měl ČSÚZ pro krajany v zahraničí dělat. Byl duchovním otcem a dlouhá léta odpovědným redaktorem Bulletinu ČSÚZ a autorem periodika O čem píše krajanský tisk. Díky jemu má ČSÚZ zpracovánu svou historii od založení v roce 1928, galerii osobností, které kdy s ČSÚZ spojily část svého života a velkou část slovníku, v němž jsou zachyceny významné události v životě českých a slovenských krajanů v zahraničí za uplynulých téměř dvě stě let. Málokdo by dokázal tak neúnavně hledat podklady v archivních dokumentech, knihovnách a muzeích. Jeho cílem bylo, aby se nezapomnělo na nikoho z řad krajanů, emigrantů či exulantů, kdo v zahraničí nebo po návratu do vlasti něco významného udělal. V roce 1998 ocenil ČSÚZ práci Josefa Kolínského Čestným uznáním za obětavou a dlouholetou činnost ve prospěch krajanů v zahraničí a v roce 2006 byl uveden do pomyslné síně slávy jmenováním Čestným členem Československého ústavu zahraničního.

31. prosince 1914 – před 110 lety se narodil český spisovatel a dramatik **prof. PhDr. Josef Kratochvíl** – Baby. „Baby“ bylo jedno z jeho odborářských krycích

jmen. Do emigrace odešel po únoru 1948 a spolupracoval mimo jiné s rozhlasovými stanicemi Rádio Svobodná Evropa a Hlas Ameriky. Byl hlavním náčelníkem Skauta/Junáka v exilu. Zemřel 11. května 2001 ve Stuttgartu v Německu.

1. ledna 1860 – před 165 lety – začal v Racine v USA vycházet **první český psaný časopis „Sloan amerikánský“**. Věnoval se politickým a vůbec veřejným záležitostem slovanským, zvláště pak českým. Prvním nakladatelem a redaktorem v jedné osobě byl František Kořízek. Časopis byl týdeníkem a byl tištěn švabachovými literami na ručním lisu, který Kořízek koupil ze zrušené německé tiskárny. První číslo, které redaktor vlastnoručně vysázel, bylo rozesláno 421 krajanům. Časopis obsahoval články z českých spisů, které mohly zajímat krajanské čtenáře v Americe, dále zprávy z amerického prostředí a z Evropy a příspěvky dopisovatelů. Kořízek se hlásil k myšlenkám Karla Havlíčka Borovského a Benjamina Franklina. Časopis vycházel necelé dva roky. V říjnu 1861 se spojil s časopisem „Národní listy“ a nový časopis pak začal vycházet pod názvem „Slávie“. V roce 1892 však začal „Sloan amerikánský“ vycházet znovu, a to v Iowa City ve státě Iowa. Převzali jej svobodomyšlní a jeho redaktorem se stal Ladimír Klácel. Poslední zmínka o časopise je z roku 1896.

1. ledna 1940 – před 85 lety – vznikla ve Francii **1. divize československého vojska v zahraničí**. Podnět k tomu dalo ustavení Československého národního výboru v Paříži. Edvard Beneš a jeho spolupracovníci v exilu „očekávali vypuknutí války s neskrývanými nadějemi, že válečný konflikt západních mocností s Němcem vytvoří příznivé předpoklady pro rozvinutí československé zahraniční akce a obnovení československých pozic na mezinárodním poli“, píše Eduard Čejka v knize Československý odboj na Západě. Před vznikem 1. divize československého vojska v zahraničí přinesl francouzský rozhlas zprávu, že ministerstvo zahraničních věcí a generální štáb vyslovily souhlas se žádostí vyslance Štefana Osuského, v níž navrhoval zřízení československé armády ve Francii. „V této dějinné chvíli Československá republika bude mít svou národní a státní armádu na půdě Francie“, konstatovalo se ve zprávě.

1. ledna 1995 – před 30 lety – začal Československý ústav zahraniční v Praze vydávat **informační bulletin „O čem píše krajanský tisk“**. Prvotně byl vydáván pro potřebu informovanosti funkcionářů ČSÚZ. Později se okruh jeho příjemců rozšiřoval. Byly do něj zařazovány vybrané články z krajanských časopisů, které do ČSÚZ docházejí. Od ledna 2010 byly vybrané články z krajanských časopisů publikovány ve zkrácené formě v Bulletinu ČSÚZ.

2. ledna 1850 – před 175 lety – byl v New Yorku v USA založen první krajanský spolek v historii – „**První česko-slovanský spolek**“. Podnět k tomu dal Vojta Náprstek. Spolek sídlil v hostinci Rakušana Burghala na City Hall Place č. 14. Dnes na tom místě stojí mrakodrap Municipal Buildings. Předsedou spolku byl zvolen Václav Pohl, místopředsedou Ondřej Hubáček, pokladníkem Franta Červený a spolkovým knihovníkem Vojta Náprstek.

10. ledna 1910 – před 115 lety – se ve Vysokém Mýtě narodil **František A. Dostál**, misionář krajanů v Kanadě a v USA. Pocházel z rolnické rodiny, gymná-

ziem navštěvoval v Praze a na kněze byl vysvěcen v Lublinu v Irsku. Vstoupil do jezuitského řádu, ovládal jazyk německý, anglický a francouzský. Řádem Tovaryšstva Ježíšova byl poslán do Quebecu v Kanadě. Usadil se v Montrealu. V Kanadě se připravoval na misijní působení v Číně. V důsledku války na Dálném východě však zůstal v Kanadě. Byl velice obětavým knězem, misionářem. Navštěvoval vzdálené české osady v Kanadě a i se špatným vozidlem překonával velké vzdálenosti. Po neschůdných cestách projel tisíce a tisíce mil ve snaze nalézt zapomenutou českou duši, českého emigranta. Byl zakladatelem Zemské skupiny Cyrilometodějské ligy v Kanadě, iniciátorem a organizátorem poutí k sv. Antonínu v Chathamu v provincii Ontario a národních poutí do svatyně mučedníka v Midlandu. Zemřel 18. září 1974 ve městě London v Kanadě.

21. ledna 1860 – před 165 lety – začal v St. Louis vycházet českoamerický časopis s názvem „**Národní noviny**“. Iniciátorem byl opět Vojta Náprstek. Po Slowanu americkém byly Národní noviny druhým českým krajanským časopisem v Americe. Národní noviny agitovaly pro Lincoln a stály pevně na straně Severu. Jak již bylo uvedeno výše, sloučením Slowanu amerického a Národních novin vznikl pak v pořadí třetí český časopis „Slávie“.

26. ledna 1990 – před 35 lety – zemřel v New Yorku v USA **Jaroslav Hanuš**. Narodil se 27. února 1919 ve Vrchovinách u Nového Města nad Metují. Po absolvování obchodní školy v Náchodě pracoval v různých podnicích jako účetní. Už jako šestiletý vstoupil do sokolské jednoty ve Vrchovinách a zúčastnil se dvou všesokolských sletů. Po druhé světové válce působil v Jablonci nad Nisou, kde se plně zapojil do sokolského života. V roce 1948, dva dny po XI. všesokolském sletu, odešel do exilu. Po pobytu v uprchlických táborech v Německu a Itálii se v roce 1960 dostal do New Yorku, kde našel zaměstnání a zapojil se do tamní sokolské jednoty AOS. Záhy byl zvolen do jejího výboru a v roce 1963 byl zvolen do předsednictva Ústředí československého sokolstva v zahraničí, kde setrval až do konce roku 1982. Od roku 1960 Jaroslav Hanuš nevynechal ani jeden sokolský slet v USA nebo v Kanadě a zúčastnil se všech sletů Ústředí československého sokolstva v zahraničí v Evropě. Po listopadu 1989 se těšil, že navštíví svou vlast, ale náhlá nemoc a smrt mu v tom zabránila.

28. ledna 1920 – před 105 lety – se v Paříži, kde právě pobývali jeho rodiče, narodil **Marcel Ludikar**. Matka byla první manželkou básníka Antonína Sovy, otec byl známý obchodník a pomáhal v československém odboji ve Francii za první světové války. Rodiče se po válce vrátili do vlasti a tam Marcel Ludikar odmaturoval. Když v roce 1938 obsadili Němci české pohraničí, rozhodl se pro útěk z okupované vlasti. Dostal se do Francie, kde vstoupil jako dobrovolník do československé armády. Po kapitulaci Francie odešel do Velké Británie, kde se přihlásil do Královského letectva (RAF). Po celý zbytek války létal jako radista a kulometčík u 311. bombardovací perutě. Jako člen posádky bombardovacího letadla Liberator se zasloužil o potopení německé zásobovací lodě Alsterufer při její plavbě z Japonska do Německa. Byl vyznamenán několika válečnými medailemi. Po válce se vrátil do vlasti, ale po únoru 1948 se rozhodl znovu pro emigraci. Vrátil se do Anglie, kde byl znovu přijat do RAF. V exilu byl znám jako aktivní místopředseda Svazu československých letců s ústředím v Londýně a po roce 1989 se zasloužil mezi jiným o plnou rehabi-

litaci válečných letců jako jednotlivců i jako celku. Za nemalé zásluhy byl Marcel Ludikar povýšen nejprve do hodnosti plukovníka, později generálmajora v.v. Zemřel 31. října 2003 ve Watfordu v severozápadním Londýně. Při smutečním obřadu v krematoriu v Ruislipu se s ním za krajské spolky a organizace rozloučil duchovní správce londýnského Velehradu jezuita Jan Lang.

28. ledna 1925 – před 100 lety – se v Klatovech narodil **Ing. Antonín Josef Rybář**, který po invazi sovětských vojsk v srpnu 1968 odešel do emigrace. Usadil se v Jižní Africe, kde jako odborník dohlížel na montáže na jihoafrických vodních přehradách. Zemřel 27. února 1985 v Pretorii v Jihoafrické republice.

30. ledna 1905 – před 120 lety – se ve Slavicích u Třebíče narodil **prof. RNDr. Vladimír Krajina**. Vystudoval Univerzitu Karlovu v Praze a byl doma i v exilu předním botanikem a ekologem. V Britské Kolumbii v Kanadě je na ostrově Chaxlott velká ekologická rezervace s názvem „Rezervace profesora Dr. Vladimíra Krajiny“. Do politiky vstoupil v roce 1938 jako člen Československé strany národně sociální a krátce nato se zapojil do domácího odboje. Byl členem skupiny „Petiční výbor Věrní zůstaneme“, která udržovala spojení s prezidentem Edvardem Benešem. Od ledna 1940 byl členem prezidia Ústředního vedení odboje domácího. 31. ledna 1943 jej zatkl gestapo, když tajně vysílal. Byl uvězněn a deportován do koncentračního tábora v Terezíně. V prvních květnových dnech 1945 byl převezen k výslechu do Prahy. Němci se jej snažili získat pro spolupráci a pro vyjednávání s Čechy o kapitulaci. Krajina odmítl. 7. května byl osvobozen z internace v bývalém zámečku Jenerálka v Praze a 9. května se stal členem České národní rady. Byl zvolen poslancem Národního shromáždění za Československou stranu národně socialistickou a stal se jejím generálním tajemníkem. Po únoru 1948 byl zatčen, ale krátce na to na zárok prezidenta Beneše propuštěn. V roce 1949 odešel do exilu. S rodinou se usadil ve Velké Británii, kde se stal spoluzakladatelem Rady svobodného Československa, která koordinovala zahraniční odboj, a byl zvolen jejím místopředsedou. Z Anglie se přestěhoval do Kanady a trvale žil ve Vancouveru, kde přednášel jako řádný profesor na katedře biologie a botaniky na tamní univerzitě. Současně se stal členem a přední osobností celosvětových ekologických organizací. Byl také aktivním členem Československé společnosti pro vědy a umění, členem Československého sdružení v Kanadě a předsedou Československé strany národně sociální. V roce 1990 navštívil se svou rodinou Prahu, kde mu prezident Václav Havel udělil Řád bílého lva II. stupně. Zemřel 1. června 1993 ve Vancouveru a jeho ostatky byly o rok později převezeny do vlasti a uloženy na vyehradském hřbitově v Praze. Jeho syn Vladimír Krajina, který žije v Kanadě, byl zahraničním členem Československého ústavu zahraničního.

Řeč

Československý ústav zahraniční
děkuje svým členům, příznivcům a zvláště zde jmenovaným
za finanční dary, ze kterých může uskutečňovat vzdělávací projekty
pro děti našich krajanů.

GENERÁLNÍ PARTNER

NADACE
SYNOT

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ
KŘÍŽ A PARTNEŘI

Valbek-EU, s.r.o. Liberec

AUREDNIK CS

Imperial Tobacco CR, s.r.o.

JUDr. Jiří HARTMANN

Mgr. David Ptáček

JUDr. Eva DOBROHRUŠKOVÁ

František STRÁNSKÝ

Miroslav LANGR

Ing. Vladimír BEZDĚK

R. JELÍNEK

NADACE
AGROFERT

UNIQA pojišťovna, a.s.

MADFINGERGAMES, a.s.

JUDr. Ing. Světlana
SEMRÁDOVÁ ZVOLÁNKOVÁ

JUDr. Ivana SYRŮČKOVÁ

PhDr. Helena BRIARDOVÁ

Hana HLAVÁČKOVÁ

NATURA
MEDICIN

Vydává Československý ústav zahraniční
Karmelitská 25, 118 31 Praha 1
tel.: 257 533 732, 257 533 734
e-mail: krajane@csuzkrajane.cz
www.csuz.cz